

21. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE COVID-19 PANDEMİSİNDE SALGIN KONTROLÜ VE FİLYASYON ÇALIŞMALARI

Erhan KAYA¹

GİRİŞ

Çin’de Aralık 2019’da başlayan Covid-19 hastalığı, üç ay gibi kısa süre sonra Dünya Sağlık Örgütü tarafından ilan edilen pandemiye yol açmıştır. Türkiye’de ilk vaka, pandemi ilan edilmesiyle aynı tarihte 11 Mart 2020’de görülmüştür. Covid-19 pandemisi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri ayırt etmeden çok fazla etkilemekle beraber yeni dünyada olası gelişecek diğer pandemiler için de önemli bir tecrübedir. Bu enfeksiyon için kesin bir tedavi olmamakla beraber hızlı bulaş gösterdiği için hastalıktan korunma önlemlerinin önemi daha fazladır. Salgında hastane dışı kontrol, halk sağlığı uygulamalarının temelini oluşturmaktadır. Hasta ve sağlıklı kişilerin birbirinden ayrı tutulmaları ve olgular ile ilgili bazı tanımlar verilmiştir. Buna göre;

Filyasyon: Bulaşıcı hastalıklar koruma ve kontrol önlemlerinin alınması amacıyla kaynağın tespiti ve temaslıların belirlenmesi amacıyla yapılan tüm çalışmalar

Karantina: Hastalık şüphesi taşıyan ya da hastayla temas eden kişilerin, o hastalığın etkeninin en uzun kuluçka süresi kadar bir zamanda sağlıklı kişilerle temasının engellenmesi

İzolasyon: Hastaların, hastalık bulaştırmacılık süresi kadar bir zamanda ayrı tutulması

Tecrit: Sağlam bireylerin hastalardan ayrı tutulması

Olası olgu: Covid-19 klinik bulguları/ temas öyküsü olanlar

Kesin olgu: Real Time PCR testi ile SARS-CoV-2 saptanan olgular

¹ Uzm. Dr, Kadırlı İlçe Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı erhan.kyl@gmail.com

büyük engellerdendir. Bunlarla beraber donanımlı, eğitilmiş, yüksek iletişim becerili, dijital uygulamaları aktif kullanabilen, kendi sektöründe olduğu gibi diğer sektörlerden personellerle de güçlü bağlantı kurabilen, detaylı sorgulamalar ile temaslı değerlendirmesini yapabilen, hastalığın kaynağını bulabilen filyasyon ekipleri pandemide hastalığın yaygınlığının azaltılmasında oldukça etkilidir.

SALGIN KONTROLÜ VE ETKİN FİLYASYON ÇALIŞMALARI İÇİN ÖNERİLER

- Salgın için yeterli ekipman, stok sağlanması
- Personel eğitimi ve hizmet standardizasyonu
- Erken uyarı sistemlerinin aktifleştirilmesi
- Aktif sürveyans sisteminin olması
- İnsan kaynaklarının verimli kullanımı
- Halkın sosyoekonomik yönden desteklenmesi
- Uzaktan toplantı, eğitim için altyapı hazırlaması
- Etkin eylem planlarının hazırlanması
- Bilgilerin kayıt altına alınması raporlanması, analiz edilmesi
- Dijital uygulamaların kullanılması
- Toplum hareketliliğinin sınırlandırılması

SONUÇ

Standardize edilmiş, kolaylaştırılmış, etkili filyasyon, toplumu tamamen kitlemeden ve aşı olmadan da salgını sınırlandırabilir. Uzun süren pandemide kitlesel önlemlerde, toplumda karantinaya uyum azalabilir, bu yüzden halkın psikososyal etkilenimi gözetilmelidir.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization (2020) Contact tracing in the context of COVID-19: interim guidance 2020. (20/01/2021 tarihinde <https://apps.who.int/iris/handle/10665/332049>. adresinden ulaşılmıştır).
2. Porzio G, Cortellini A, Bruera E, et al. Home care for cancer patients during COVID-19 pandemic: The Double Triage Protocol. Journal of pain and symptom management. 2020;60(1):5-7. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2020.03.021>.
- 3: World Health Organization (2020). WHO characterizes COVID-19 as a pandemic 2020. (20/01/2021 tarihinde <https://www.who.int/emergencies/diseases/novelcoronavirus2019/events-as-they-happen>. adresinden ulaşılmıştır).
4. Durusoy R, Teneler AA, Geçim C, et al. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi’nde COVID-19 vakalarının sürveyansı, filyasyonu ve temaslılarının belirlenmesi. Türkiye Halk Sağlığı Dergisi. 2020;18(Special issue):25-39. <https://doi.org/10.20518/tjph.771286>

5. Bonita, Ruth, Beaglehole, Robert, Kjellström, Tord & World Health Organization (2006). Basic epidemiology, 2nd ed. World Health Organization, 2006. (20/01/2021 tarihinde <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43541>. adresinden ulaşılmıştır).
6. TC Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2020). Temaslı takibi, salgın yönetimi, evde hasta izlemi ve filyasyon. 2020. (21/01/2021 tarihinde <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/covid-19-rehberi/COVID> adresinden ulaşılmıştır).
7. Pala K. COVID-19 pandemisi ve Türkiye’de halk sağlığı yönetimi. Sağlık ve Toplum. 2020;30(özel sayı):39-50.
8. World Health Organization (2020) Report of the WHO-China Joint Mission on Coronavirus Disease 2019 2020. (20/01/2021 tarihinde <http://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/who-china-jointmission-on-covid-19-final-report.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
9. Erkal E, Ses AG, Aydın S, et al. COVID-19’un toplumda yayılımını önlemeye yönelik ilaç dışı halk sağlığı önlemleri. ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi. 2020;5(COVID-19 Özel Sayısı):79-95. <https://doi.org/10.35232/estudamhsd.765195>
10. Varol G, Varol BT. Halk sağlığı boyutuyla Türkiye’de Covid-19 pandemisinin değerlendirilmesi. Namık Kemal Tıp Dergisi. 2020;8(3): 364-379. Doi: <https://doi.org/10.37696/nkmj.776032>
11. Gium T, Lenti K, Geremew M, et al. Global strategies and effectiveness for COVID-19 prevention through contact tracing, screening, quarantine, and isolation: a systematic review. Tropical medicine and health. 2020;48(1):1-15. <https://doi.org/10.1186/s41182-020-00285-w>
12. Keeling MJ, Hollingsworth TD, Read JM. The efficacy of contact tracing for the containment of the 2019 Novel Coronavirus (COVID-19). J Epidemiol Community Health. 2020;74:861–866. doi:10.1136/jech-2020-214051
13. Dar AB, Lone AH, Zahoor S, et al. Applicability of mobile contact tracing in fighting pandemic (COVID-19): Issues, challenges and solutions. Computer Science Review. 2020;38:1-14 <https://doi.org/10.1016/j.cosrev.2020.100307>
14. Stuart RL, Zhu W, Morand EF, et al. Breaking the chain of transmission within a tertiary health service: An approach to contact tracing during the COVID-19 pandemic, Infection, Disease & Health. 2020 <https://doi.org/10.1016/j.idh.2020.11.003>
15. Song W, Sawaf FJ, Ebrahim BM, et al. Public attitude towards quarantine during the COVID-19 outbreak. Epidemiology and Infection. 2020;148,e220:1–6. <https://doi.org/10.1017/S0950268820002204>